

Methodiek Gezinscoaching

Ondersteunend werken met gezinnen in een zeer kwetsbare situatie

Kristien Nys

Simonne Vandewaerde – Esther Stoové

Odisee-hogeschool

Inspiratiedag Gezinscoaching

11 december 2024, Brussel

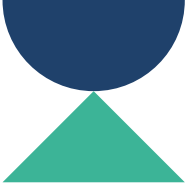
Vooraf

Deze presentatie werd samen met de [methodiekbeschrijving](#) opgesteld in opdracht van het **Departement Zorg**. De inhoud van deze presentatie mag, mits bronvermeldingen, vrij gebruikt worden.

We konden voor de opmaak van deze presentatie en de methodiekbeschrijving terugvallen op de inbreng van de mensen die deelnamen aan het lerend netwerk (2021-2023): de gezinscoachwerkingen van Bilzen, Baldemore, Herenthout, Leuven, Oostende en Mechelen, op het onderzoeksteam van het Steunpunt WVG en op medewerkers van DeLink.

We zijn Dagmar, Sarah, Merith, Eva, Valérie en Merel (Baldemore), Ilse, Lyhn, Natalie, Leen, Lyndsey en Mai (Bilzen), Murielle, Veerle, Yara, Emilie, Silke, Goedele, Barbara, Karen en Sofie (Leuven), Laura, Kathleen en Lucas (Oostende), Winny, Jasmien, Lisa en Sophie (Herenthout), Mieke (Mechelen), Nebahat, Annick en Katleen (DeLink), Wim, Nele, Koen en Marjolijn (KU Leuven) en de leden van de klankbordgroep erkentelijk voor hun inbreng.

Gezinscoaching van aanmelding tot ...

En afrondend: een paar wegwijzers ...

Beknopt

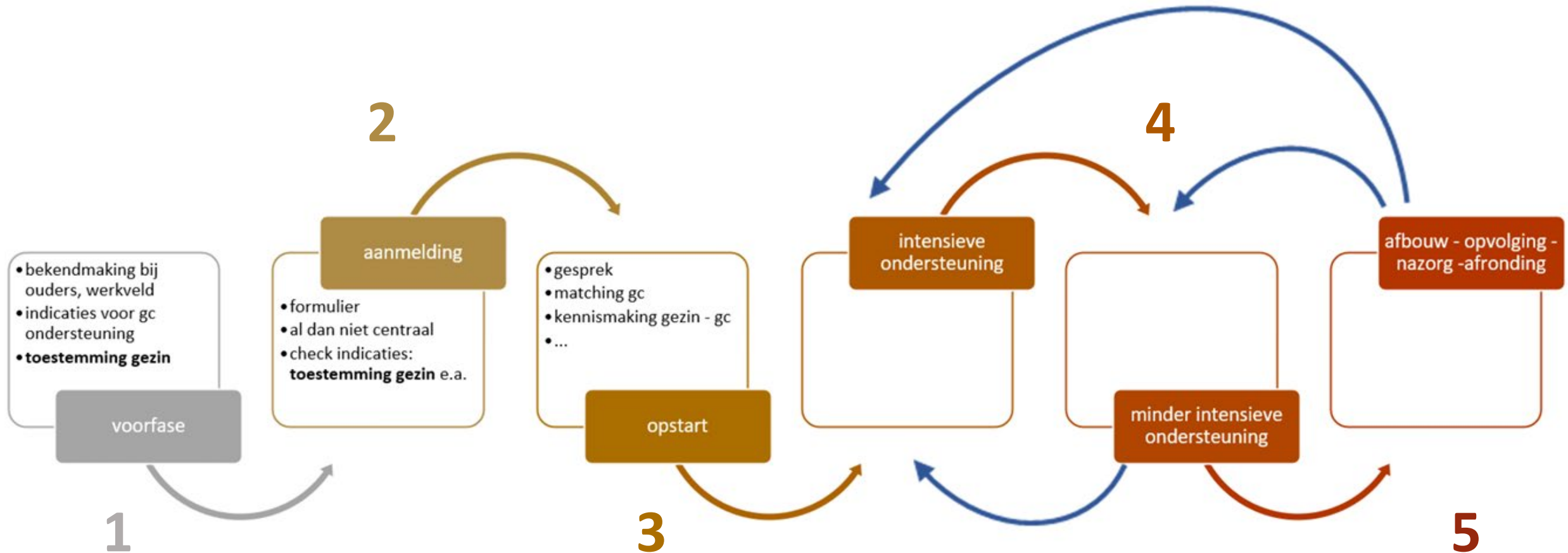

Belangrijk is dat een gezin **langdurig**, zonder vooropgestelde eindtermijn, bij 1 gezinscoach terecht kan. Het **traject** dat de gezinscoach met het gezin doorloopt is **volledig afhankelijk** van de wensen en de noden van gezinnen.

Wat in de ondersteuning aan bod komt, wat een gezinscoach met en in een gezin doet, én de **intensiteit** van de ondersteuning wordt bepaald door het **gezin**, door hun vragen, hun ondersteuningsnoden en hun ervaren uitdagingen en mogelijkheden.

Nys, Vandewaerde en Stoové (2024, p. 18)

Een overzicht

1. Voorfase: kernopdrachten en doelen

Niet alle instanties kiezen voor een laagdrempelige, langdurige, versterkende attitude. Dit zorgt soms voor een spanningsveld, voor andere organisaties is het moeilijk om te weten wat de rol van een gezinscoach is.

Een gezinscoach (in Lerend netwerk 23 februari 2022)

1. Voorfase: kernopdrachten en doelen

- ▣ Gedragen visie op gezinscoaching
- ▣ Gedragen samenwerkingsafspraken
- ▣ Eénduidig zicht op de toeleiding
 - ▬ Welke gezinnen kan je aanmelden?
 - ▬ Toestemming en mandaat gezin ☒
 - ▬ Bij wie en hoe kan je aanmelden?

Structureel partner- en
afstemmingsoverleg
Individueel overleg met
partners

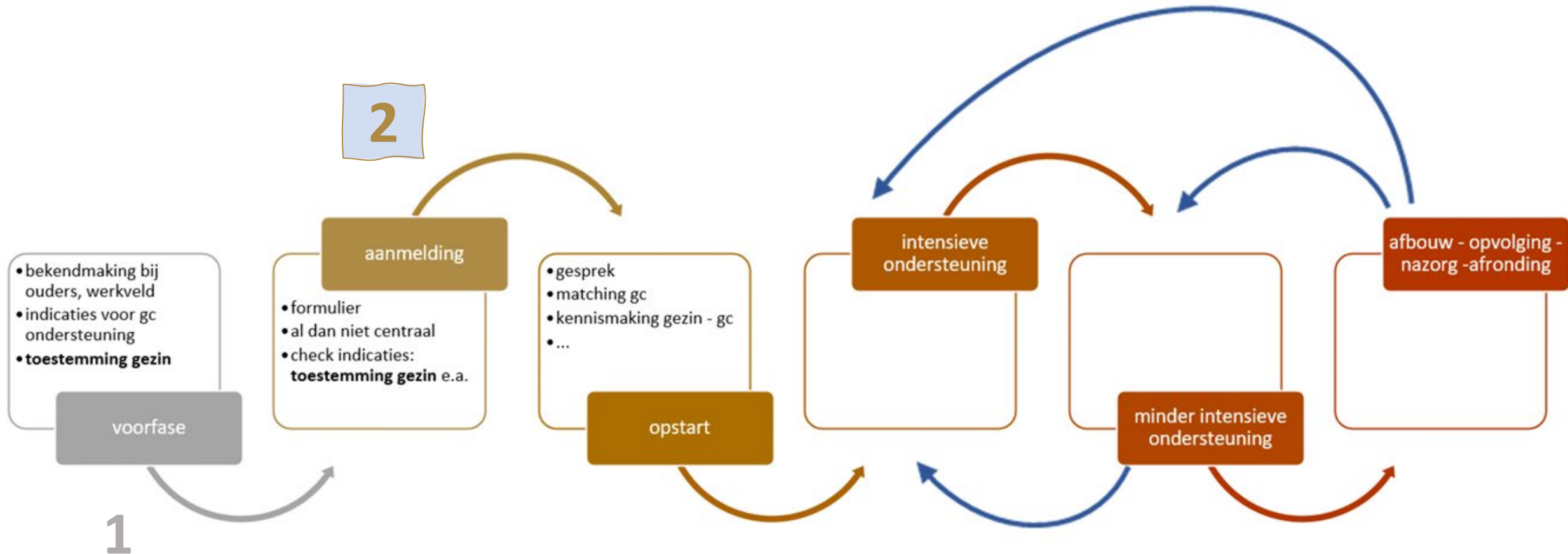

1. Voorfase: kernopdrachten en doelen

➤ Welke gezinnen kan je aanmelden?

2. Aanmelding

2. Aanmelding: wie kan aanmelden?

1

Partnerorganisatie

Al dan niet 'vaste' aanmelders: gemeentelijke hulp- of dienstverleners, HvhK, OCMW, Kind & Gezin, het ziekenhuis, de school enz.

2

Gezinscoach

Outreachend werk: in de buurt, aanwezigheid laagdrempelige activiteiten enz.

3

Gezin

Gezinscoaching op het spoor gekomen via een flyer, een webpagina, een ander gezin enz.

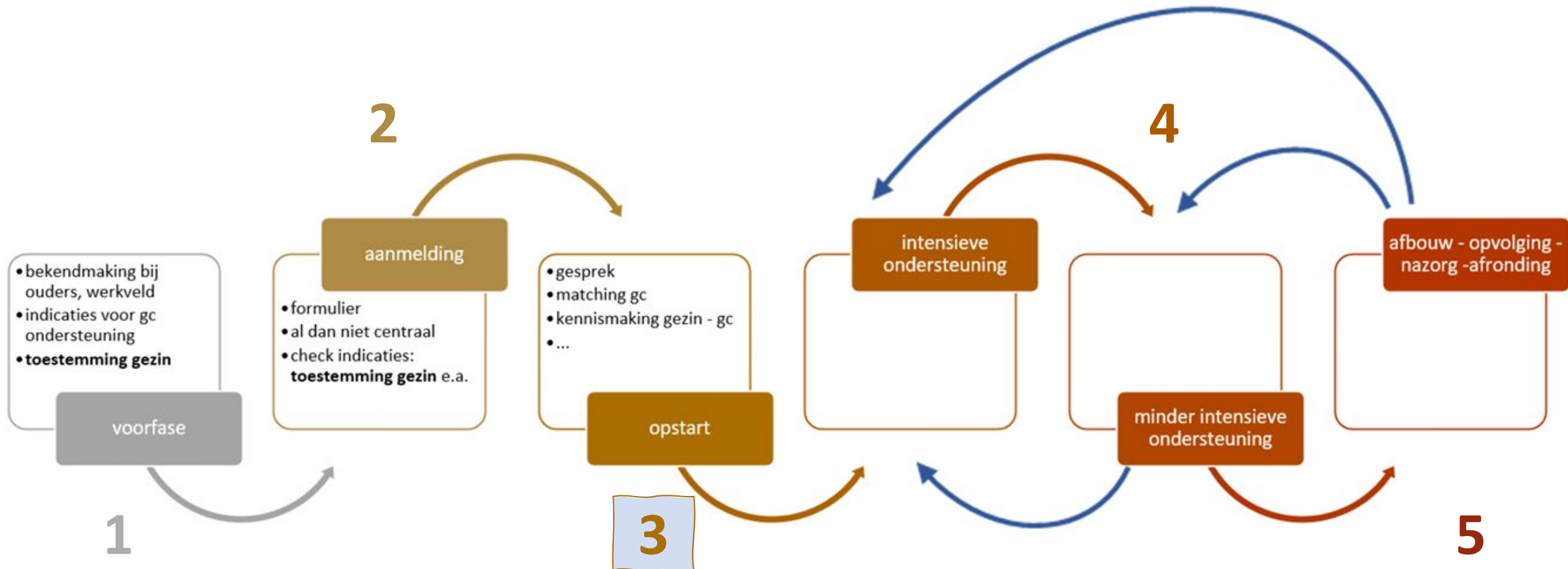
2. Aanmelding: van laagdrempelige aanmelding naar opstart

Het vertrekt vanuit een gesprek van mens tot mens, niet van hulpverlener tot cliënt ... ze komen al naar het koffiemoment voor gezinnen en daar wordt dan vermeld dat ze een brief mee hebben gekregen en deze niet verstaan, ja dan kunnen we gewoon zeggen oh heb ik ook al eens meegemaakt, willen we er samen eens naar kijken ... en dan ben je vertrokken.

Een gezinscoach (in Van den Cruyce et al., 2023, p. 30)

3. Opstart: kennismakingsgesprek met het gezin

3. Opstart: kennismakingsgesprek met het gezin

▣ Door wie?

- ▬ Coördinator of gezinscoach of tandem gezinscoaches

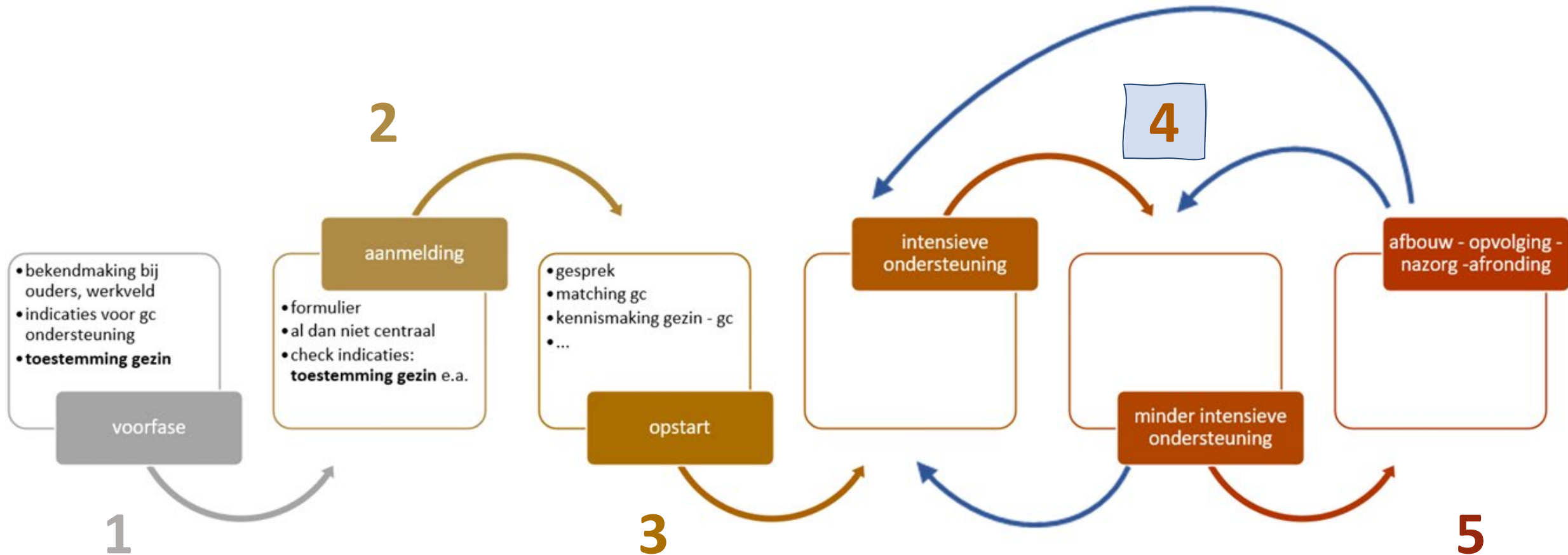
▣ Invulling van het gesprek?

- ▬ Voorstelling gezin en gezinscoach
- ▬ Wat loopt goed? Waar wil het gezin ondersteuning bij? ...
- ▬ Opstap voor rechtenverkenning, bv.
 - MISSION Kortrijk: [SIEN online](#)
 - [online Rechtenverkenner 2.0](#)

▣ Kern en aandachtspunten

- ▬ Opbouw vertrouwensrelatie
- ▬ Zicht krijgen op mogelijkheden en noden van het gezin
- ▬ ‘Taal’ van het gezin:
 - Aansluiten en afstemmen op wat het gezin inbrengt
 - Begrijpelijk voor het gezin

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

The diagram illustrates a spectrum of family coaching support. A horizontal double-headed arrow at the top is labeled 'À la carte'. Below it, a table compares 'Intensieve ondersteuning' (intensive support) and 'Minder intensieve ondersteuning' (less intensive support) across four categories. A vertical double-headed arrow on the left is also labeled 'À la carte'.

	Intensieve ondersteuning	Minder intensieve ondersteuning
Vragen en noden <i>van het gezin</i>	meer uitgesproken complexe, veelzijdige, urgente vragen en noden	meer eenvoudige vragen van het gezin
Frequentie contacten	wekelijks tot meerdere keren per week	om de drie, vier of meer weken
Levensdomeinen	administratie en juridische kwesties, financieel, huisvesting, materieel, mobiliteit, gezondheid, opvoeding, taal, kinderopvang, opvang en vrije tijd, sociaal netwerk, onderwijs, tewerkstelling en dagbesteding 'Met een open en generalistische blik mét het gezin aan de slag'	
Contacten en activiteiten	Huisbezoek, telefonisch contact, een dienst of voorziening contacteren of bezoeken met ouder(s) en/of kind(eren) (bv. bank, arts, diagnosecentrum, school), administratie samen in orde brengen, bezoek aan een speeltuin, kennismaking met vrijetijdsmogelijkheden enz. Rechtenverkenning en -toekenning Aandacht en tijd voor fijne dagelijkse activiteiten	

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

Vragen en
noden van
het gezin

Hier was dat echt zo van 'ik ben hier' en ik kan al mijn vragen stellen ... [de gezinscoach] vroeg ook altijd ... wat kan ik nu voor u betekenen? ... ik vind dat persoonlijk heel belangrijk ... dat echt iemand vraagt wat kan ik voor u doen, wat kunnen we vandaag aanpakken ... dat was gewoon zo fijn om iemand om jou heen te hebben, ik dacht echt ... ze verwacht niks, ze oordelen ook niet, ook niet over uw keuzes en zo ... ze kan gewoon begrip uiten.

Een ouder (in Van den Cruyce et al., 2023, p. 40)

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

	Intensieve ondersteuning	Minder intensieve ondersteuning
Vragen en noden <i>van het gezin</i>	meer uitgesproken complexe, veelzijdige, urgente vragen en noden	meer eenvoudige vragen van het gezin
Frequentie contacten	wekelijks tot meerdere keren per week	om de drie, vier of meer weken
Levensdomeinen	administratie en juridische kwesties, financieel, huisvesting, materieel, mobiliteit, gezondheid, opvoeding, taal, kinderopvang, opvang en vrije tijd, sociaal netwerk, onderwijs, tewerkstelling en dagbesteding 'Met een open en generalistische blik mét het gezin aan de slag'	
Contacten en activiteiten	Huisbezoek, telefonisch contact, een dienst of voorziening contacteren of bezoeken met ouder(s) en/of kind(eren) (bv. bank, arts, diagnosecentrum, school), administratie samen in orde brengen, bezoek aan een speeltuin, kennismaking met vrijetijdsmogelijkheden enz. Rechtenverkenning en -toekenning Aandacht en tijd voor fijne dagelijkse activiteiten	

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

We proberen hen **wekelijks** te contacteren, telefonisch of een huisbezoek, in een crisis **soms dagelijks** of als er voor een diagnose van het kind naar het COS moet gegaan worden, dan komen we soms meerdere keren per week in het gezin. We werken op **ritme** en **vraag van het gezin**. Er zijn gezinnen die regelmatig bellen en andere gezinnen die je die week niet willen zien. Het is schitterend dat mensen kunnen zeggen dat ze je niet willen zien. Als het nodig is, dan staan we er elke dag.

Een gezinscoach (in Lerend netwerk 2 februari 2023)

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

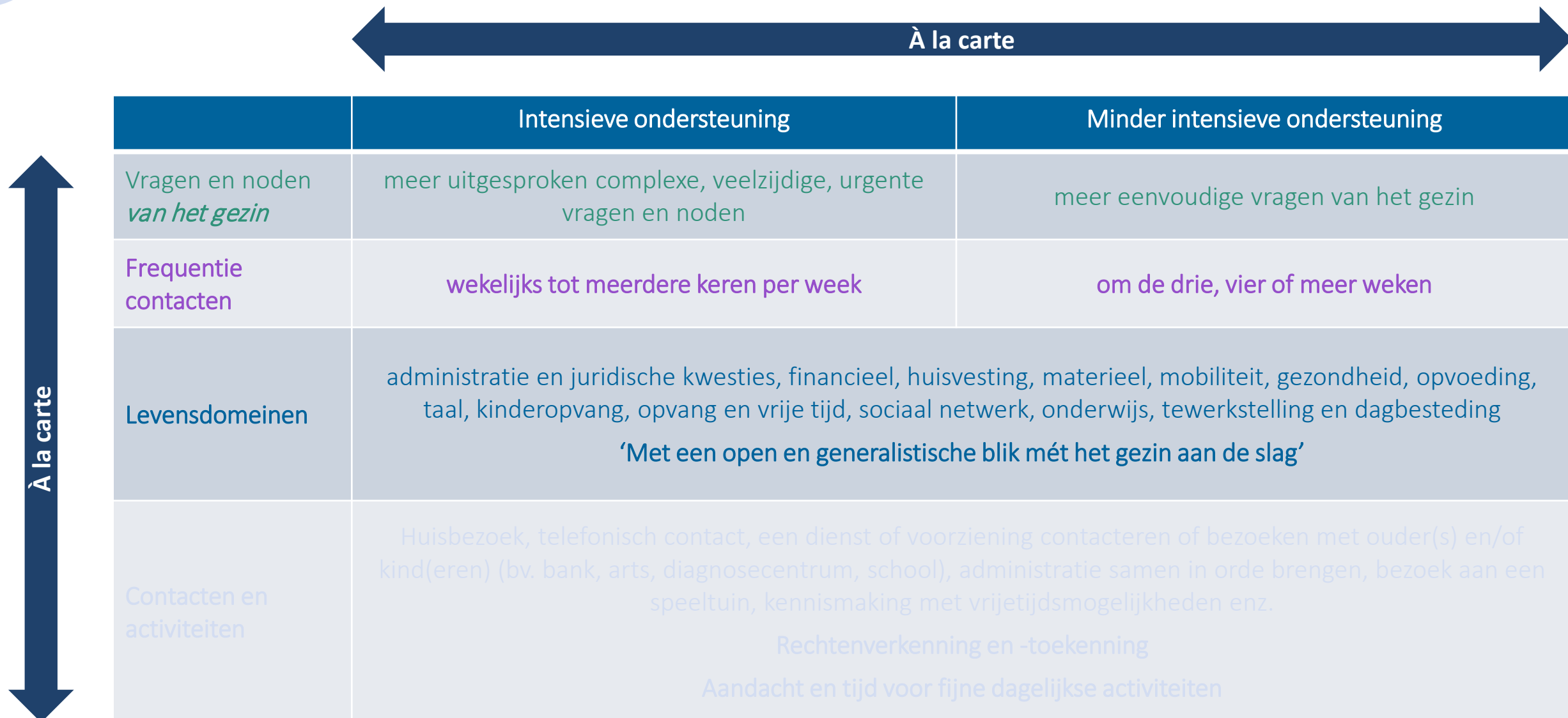
Ik heb haar [gezinscoach] op Whatsapp. Ik kan haar altijd sturen als er iets is. En zij stuurt als ze een tijdje niks van mijn heeft gehoord, dan contacteert ze me en vraagt of alles goed gaat met mij en de kinderen, of ik nog iets nodig heb? Dat is echt fijn.

Moeder OPkomst+ (in Delanghe et al., 2024, p. 100)

Ik weet dat ze er is, ze is er altijd ... dat weten maakt het verschil ... en soms is dat gewoon een whatsappje of zo, nu is het ook al even geleden dat ik X gezien heb ... maar ik weet dat ze er is mocht het nodig zijn.

Een ouder (in Van den Cruyce et al., 2023, p. 41)

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa: op gezin afgestemde 'levensdomeinen' en 'doelen'

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

We werken eerst aan het vertrouwen van gezinnen en een mandaat. Bijvoorbeeld 'Mag ik contact opnemen met je moeder, broer of zus?' Het is voor een ouder ook heel confronterend als bijvoorbeeld op een ronde tafel met veel hulpverleners de vraag gesteld wordt 'Op wie kan je nog rekenen?'

Een gezinscoach (in Lerend netwerk 2 februari 2023)

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

The diagram illustrates a continuum of support services. A horizontal double-headed arrow at the top is labeled 'À la carte'. Below it is a table with two main columns: 'Intensieve ondersteuning' and 'Minder intensieve ondersteuning'. To the left of the table is a vertical double-headed arrow labeled 'À la carte', indicating that the services can be tailored. The table has four rows: 'Vragen en noden van het gezin', 'Frequentie contacten', 'Levensdomeinen', and 'Contacten en activiteiten'.

	Intensieve ondersteuning	Minder intensieve ondersteuning
Vragen en noden <i>van het gezin</i>	meer uitgesproken complexe, veelzijdige, urgente vragen en noden	meer eenvoudige vragen van het gezin
Frequentie contacten	wekelijks tot meerdere keren per week	om de drie, vier of meer weken
Levensdomeinen	administratie en juridische kwesties, financieel, huisvesting, materieel, mobiliteit, gezondheid, opvoeding, taal, kinderopvang, opvang en vrije tijd, sociaal netwerk, onderwijs, tewerkstelling en dagbesteding 'Met een open en generalistische blik mét het gezin aan de slag'	
Contacten en activiteiten	Huisbezoek, telefonisch contact, een dienst of voorziening contacteren of bezoeken met ouder(s) en/of kind(eren) (bv. bank, arts, diagnosecentrum, school), administratie samen in orde brengen, bezoek aan een speeltuin, kennismaking met vrijetijdsmogelijkheden enz. Rechtenverkenning en -toekenning Aandacht en tijd voor fijne dagelijkse activiteiten	

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

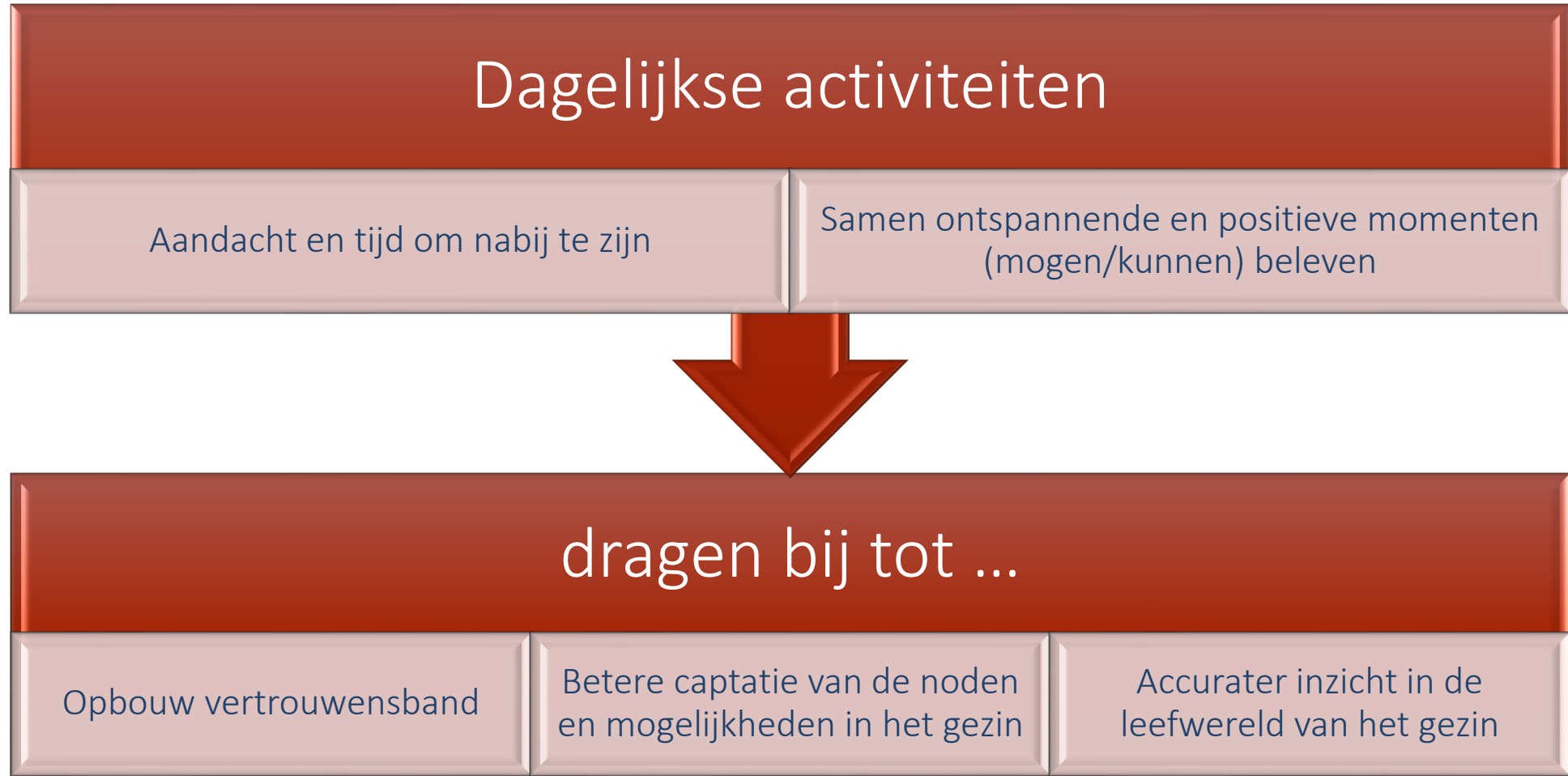

Ik vind dat stuk rechtendetectie heel belangrijk. Als je start in een kind zijn of haar leven, dat betekent ook dat daar een inkomen moet zijn. Je kunt het bijna niet voorstellen, maar er zijn heel veel mensen die gewoon hun rechten niet uitputten, maar het is de manier waarop je binnenkomt en de manier waarop je verdergaat met mensen en daar heb je wel die context nodig en gewoon tijd nodig.

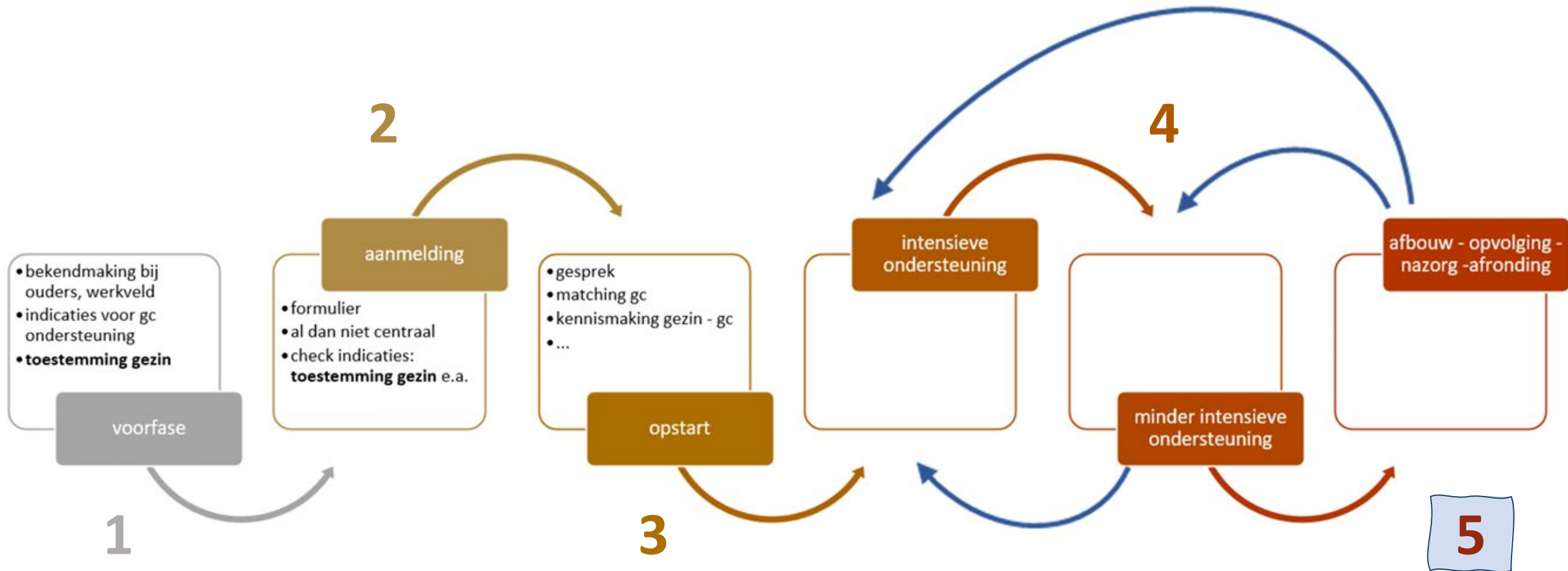
Rechten-
verkenning-
en toekenning

Een coördinator gezinscoaching (in Van den Cruyce et al., 2023, p. 26)

4. Van intensieve naar minder intensieve ondersteuning en vice versa

5. Afbouw, opvolging, nazorg, afronding

5. Afbouw, opvolging, nazorg, afronding

▣ Wanneer afbouw?

- à la carte, niet vooraf vast te leggen
 - vragen en problemen hebben een oplossing gekregen
 - het gezin kan (terug/meer) zelfstandig met uitdagingen om
 - het gezin vindt de weg naar informele en/of formele steunbronnen
 - ...

▣ Opvolging, nazorg?

- Op initiatief van een ouder: bv. vraag over inschrijving school, over een brief enz.
- Op initiatief van de gezinscoach: bv. melding van een activiteit van de sociale kruidenier, de spelothek e.a., doorsturen van de link naar de inschrijvingstool voor de vakantiewerking enz.

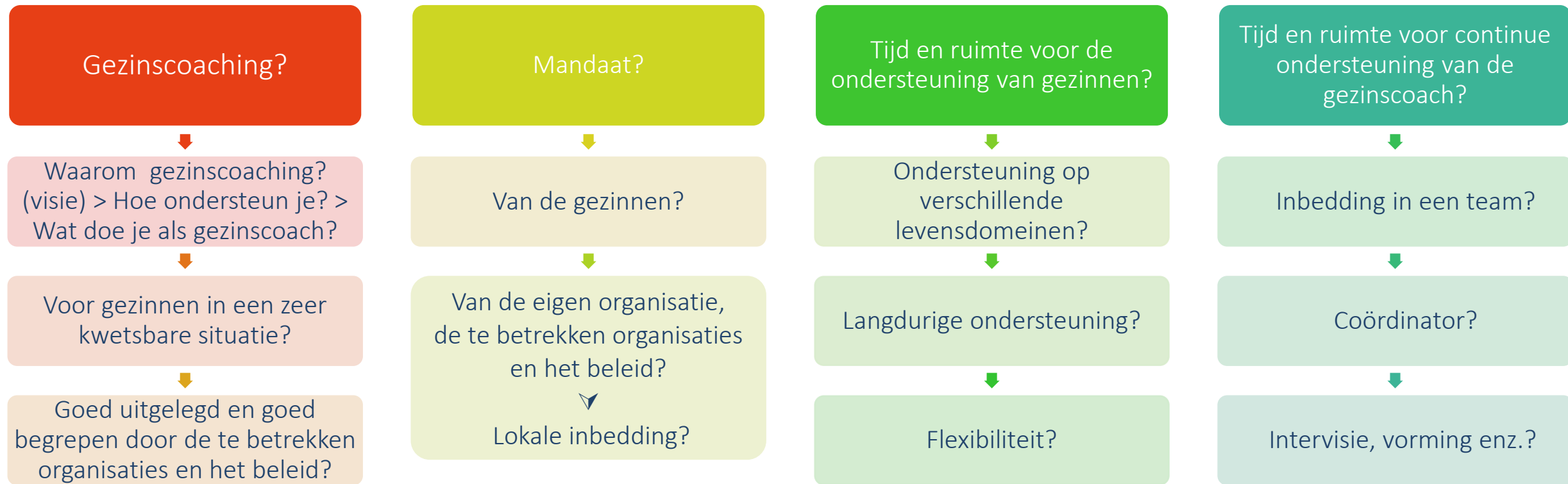
5. Afbouw, opvolging, nazorg, afronding

Over de verschillende werkingen en gezinnen heen varieert de looptijd van minder dan een maand tot 2,5 jaar. Een aantal werkingen geeft aan dat het soms moeilijk is om trajecten stop te zetten (MISSION in Kortrijk, zie Van Lancker, 2023a), dat tot op heden weinig trajecten stopgezet werden (Leuven, M. Mattelaer in lerend netwerk 20 april 2023), of dat contactnames (informereren over lokale activiteiten, aanmeldingsmomenten voor de school, vrijetijdsactiviteiten enz.) lang blijven doorlopen (Bilzen).

Nys, Vandewaerde & Stoové (2024, p. 27)

Checklist voor opstart en continuering van een gezinscoachwerking?

Een paar wegwijzers

Integrale methodiekb beschrijving gezinscoaching

www.opgroeien.be/kennis/databank-kwaliteitsvolle-praktijken

Databank kwaliteitsvolle praktijken

Deze databank biedt een overzicht van kwaliteitsvolle praktijken uit Vlaanderen en Brussel van én voor professionals werkzaam van preventie tot hulpverlening binnen het jeugd- en gezinsbeleid.

www.opgroeien.be/kennis/databank-kwaliteitsvolle-praktijken/gezinscoaching

www.opgroeien.be/kennis/toolbox/onderzoeksrapport-lokale-gezinscoaches-vlaanderen

NIEUW

INTERVENTIE
Gezinscoaching

Spil- en vertrouwenspersonen én belangenbehartigers van gezinnen in de meest kwetsbare situaties.

↑

<https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezinscoaches-intervisie>

- ▀ Opzet, bevindingen (randvoorwaarden) en ervaringen van het intervisie- en ondersteuningstraject (2021-2023)
- ▀ Deze presentatie en andere bijlagen van de methodiekbeschrijving
- ▀ Position Paper gezinscoaching
- ▀ Verslagen inspiratiedag gezinscoaching (Brussel, 11 december 2024)

<https://www.steunpuntwvg.be/publicaties>

- ▀ Onderzoeksrapport pilootprojecten gezinscoaching (2023)
- ▀ Position Paper gezinscoaching

Een paar wijzers ...

Over onderzoeksbevindingen

Delanghe, H., Van Thielen, L., & Storms, B. (2024). *OPKOMST onder de loep. Een onderzoek naar de impact van de Mechelse methodiek in het ondersteunen van aanstaande ouders*. Onderzoek met steun van het Kinderarmoedefonds van de Koning Boudewijnstichting. Mechelen – Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn Thomas Moore. <https://kinderstad.mechelen.be/opkomst/publicatie>

Storms, B. (2019). *GO tegen gezinsarmoede. Een onderzoek naar de werking en resultaten van het GezinsOndersteuningsteam in Mechelen*, CEBUD. <https://www.mechelen.be/go-team-boek>

Van Dam, S., & Raeymaeckers, P. (2017). *Dilemma's en grenzenwerk in interprofessionele teams ter ondersteuning van gezinnen in armoede: Gezinscoaches 03 als case*. UAntwerpen, OASeS, Master Sociaal Werk. <https://repository.uantwerpen.be/docman/irua/f4bc80/176198.pdf>

Van den Cruyce, N., De Wilde, M., Hermans, K., & Van Lancker, W. (2023). *Een kader voor lokale gezinscoaches in Vlaanderen. Publicatie nr. 20 / SWVG-Rapport*. Onderzoek met steun van de Vlaamse overheid. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/r2odabx/files/1712831012277/2023_15-rapport_26_ef_09_lokale_gezinscoach.pdf?808l3x9

Van Lancker, W. (2023). *Structureel en flankerend armoedebeleid: wat is de rol van politiserend werken?* Presentatie op het lerend netwerk lokale gezinscoaches (12 oktober 2023). KU Leuven, Centrum voor Sociologisch Onderzoek.

Van Lancker, W., Cappelle, H., Cox, N., Decorte, A., Defossez, E., Denoo, H., Stevens, F. & Willems, A. (2020). *MISSION Mobile Integrated Social Services Increasing employment Outcomes for people in Need. Final Report*. [MISSION FINAL-REPORT 31-01-20.pdf \(wimvanlancker.be\)](#) Zie ook: [mission_samenvattend-beleidsrapport.pdf \(kortrijk.be\)](#)

Van Lancker, W. & Denoo, H. (2021). Hoe effectief is outreachend casemanagement in het werken met kwetsbare gezinnen. In D. Van Haute, L. Reyntjens, K. Caimo, *Gezinvol ondersteuning. Gezinsondersteuning als hefboom voor armoedebestrijding*, p.37-43. Caritas Vlaanderen. https://caritasvlaanderen.be/sites/default/files/inline-files/Gezinvol%20ondersteunen%20web_0.pdf

Een paar wegwijzers ...

Over uitgangspunten, handelingsprincipes en randvoorwaarden

Beelen, S., De Maeyer, J., Dewaele, C., Grymonprez, H., Mathijssen, C. (2014). *Reach out! Praktijkboek voor outreachend werken*. Lannoo Campus.

Informatiebrochure lokale gezinscoaches (2021). Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Afdeling Welzijn en Samenleving. <https://armoede.vlaanderen.be/projecten>

Nys, K., Vandewaerde, S. & Stoové, E. (2023). *Randvoorwaarden voor gezinscoachwerk vanuit het lerend netwerk lokale gezinscoaches [Opgemaakt met subsidies van de Vlaamse overheid voor het traject 'Coaching en intervisie van de pilootprojecten lokale gezinscoaches']*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen en Orthopedagogie (Odisee) – DeLink. https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/sites/default/files/public/2024-05/Randvoorwaarden%20lerend%20netwerk%20lokale%20gezinscoaches_2023-10-12.pdf

Nys, K., Vandewaerde, S., & Stoové, E. (2024). *Methodiek gezinscoaching. [Opgemaakt in opdracht van het Departement Zorg]*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee). https://www.opgroeien.be/sites/default/files/intervention_documents/gezinscoaching.pdf

Schuermans, G. (2024). Gesprek met Koen Hermans: 'Je wint geen verkiezingen met goed lokaal sociaal beleid.' <https://sociaal.net/achtergrond/koen-hermans-lokaal-sociaal-beleid/>

Stas, K., Verbruggen, A., & Vlaeminck, H. (2021). *Ethische knopen. Leidraad voor doordacht sociaal werk*. Kalmthout: Pelckmans

Van den Cruyce, N., Nys, K., Vandewaerde, S. Stoové, E., & Hermans, K. (2024). *Position Paper Gezinscoaching: een specifieke methodiek voor het werken met gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie? Zes fundamentele op basis van een onderzoeks- en ondersteuningstraject*. LUCAS – Odisee-hogeschool. <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezinscoaches-intervisie>

Een vraag over gezinscoaching? Een vraag naar ondersteuning bij je werking?

Kristien Nys – Simonne Vandewaerde – Esther Stoové

- kristien.nys@odisee.be - simonne.vandewaerde@odisee.be - esther.stoove@odisee.be
- <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezinscoaches-intervisie>

BEDANKT!